

ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

У статті висвітлено важливість виборчих процесів для повноцінного розвитку громадянського суспільства і політичної системи в цілому, розкрито поняття виборчого процесу з урахуванням міжнародних стандартів, також проаналізовано теоретичні та практичні проблеми регулювання виборчого процесу як однієї з форм демократії на сучасному етапі політичного розвитку країни.

Ключові слова: вибори, виборчий процес, виборче законодавство, управління виборчим процесом, міжнародні стандарти у виборчому процесі.

Костецкая Л. Н. Проблемы регулирования избирательного процесса в Украине.

В статье освещена важность избирательных процессов для полноценного развития гражданского общества и политической системы в целом, раскрыто понятие избирательного процесса с учетом международных стандартов, проанализированы теоретические и практические проблемы регулирования избирательного процесса как одной из форм демократии на современном этапе политического развития страны.

Ключевые слова: выборы, избирательный процесс, избирательное законодательство, управление избирательным процессом, международные стандарты в избирательном процессе.

Kostetska L. M. Problems of the electoral process' regulation in Ukraine.

The article highlights the importance of the electoral processes for the full development of civil society and the political system as a whole, reveals the concept of the electoral process considering international standards, also analyzed the theoretical and practical problems of regulating the electoral process as a form of democracy at the present stage of political development.

Keywords: election, electoral process, electoral legislation, election administration, the international standards in the electoral process.

Постановка проблеми. У ході трансформаційних процесів, що відбуваються в Україні протягом 25 років її незалежності, наша країна розбудовує демократичний політичний режим, формує європейську демократичну модель поведінки в суспільному житті. Основною передумовою становлення і визначальною ознакою демократичної, правової держави є організація та здійснення державної влади за принципом народного суверенітету, який реалізується через вільні, чесні, змагальні вибори, сутність яких полягає в утворенні органів державного та місцевого управління та зміні виборних посадових осіб на основі демократичних процедур.

Оскільки наша держава має євроінтеграційний курс розвитку, то і актуальним для нас є дослідження виборчого процесу на засадах загальноновизнаних міжнародних критеріїв виборчого права і свобод громадян, всіх учасників виборчого процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню проведення демократичних виборів, визначенню оптимальної виборчої системи в Україні, поняттю виборчого процесу присвячено роботи як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників.

Вибори як державно-управлінський процес, здійснюваний у межах чіткого правового регулювання, у своїх працях розглядали, практично ототожнюючи його з терміном «виборчий процес», сучасні дослідники, зокрема Ю. Б. Ключковський [1, с. 11].

На думку інших вчених, виборчий процес є частиною загального політичного процесу. Водночас М. А. Наход вбачає в них суттєву відмінність, оскільки виборчий процес практично завжди ґрунтується на нормативно-правових актах і має ознаки правової врегульованості та більшої стабільності, а політичний процес здебільшого базується на традиціях, усних та

письмових політичних домовленостях і є більш відкритим і чутливим до зовнішніх факторів впливу [12, с. 52].

Питання оптимальної виборчої системи для України, взаємодії виборчої та партійної систем, а також ролі політичної партії у виборчому процесі та забезпечення стабільної діяльності представницьких органів влади, ступеня відповідальності депутатів перед виборцями, рівня взаємовідповідальності законодавчих і виконавчих органів державної влади розкрив у своїй монографії Б. С. Райковський [18, с. 184].

Виокремленню функцій політичних партій у виборчому процесі, до яких належать: конструктивна, програмна, контрольна, артикуляційна, інтеграційна, комунікативна, генеративна, та їх завдань, серед яких: забезпечення легітимності проведення виборів, чесності та прозорості виборчих кампаній і перемоги своєму кандидату, підвищення активності громадян України та рівня їх довіри до влади, що сприяють стабільності, наступності, легітимності виборів та демократичному розвитку держави, присвятила свою дисертацію Л. В. Гонюкова [2, с. 12].

Серед зарубіжних науковців поширеними є порівняльні дослідження процесів адміністрування виборів у різних політичних системах, вивчення проблеми виборчої практики та різних аспектів еволюції інституту виборів у перехідних суспільствах [5; 4; 14].

Аналіз опрацьованих наукових праць дає можливість зробити висновок, що вітчизняними та іноземними дослідниками здебільшого висвітлюються різноманітні аспекти виборчого процесу, питання удосконалення виборчого законодавства, систем виборчого права, ролі політичних партій у виборчому процесі, рівня взаємовідповідальності законодавчих і виконавчих органів державної влади. Водночас у трактуванні поняття, принципів, системи, напрямів удосконалення державного управління виборчим процесом спостерігаються певні розбіжності.

Метою статті є дослідження понять «вибори», «виборчий процес», аналіз теоретичних та практичних проблем виборчого процесу як однієї з основних форм безпосередньої демократії.

Виклад основного матеріалу. Вибори лише за певних умов є елементом демократії та сприяють її розвитку, а також є формою прямої влади народу в демократичній державі. Щоб стати атрибутом демократичного політичного режиму, вибори повинні проводитися у відповідності з міжнародними нормами і стандартами, які сьогодні є пріоритетними по відношенню до внутрішнього законодавства України.

Одним із головних документів, що містить основні стандарти міжнародного виборчого права, є Загальна декларація прав людини, у статті 21 якої вказано, що «кожна людина має право брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників. Воля народу має бути основою влади уряду; ця воля має знаходити своє відображення у періодичних і нефальсифікованих виборах, які повинні проводитися на основі загального і рівного виборчого права шляхом таємного голосування або ж через інші рівнозначні форми, що забезпечують свободу голосування» [7, с. 8].

Разом з тим, входження України у світове співтовариство і демократичні перетворення всередині країни вимагають принципово нового ставлення до інституту виборів та нових підходів до вирішення питань виборчого процесу.

Враховуючи, що для інституту виборів в Україні пріоритетними є міжнародні стандарти, то уваги потребує ще один важливий для створення системи міжнародних виборчих стандартів документ, яким є Декларація про критерії вільних і справедливих виборів, прийнята в Парижі на 154-й сесії Ради Міжпарламентського союзу 26 березня 1994 року.

Згаданою Декларацією визначено виборчі права громадян (виборців), права і обов'язки кандидатів, партій у ході виборчої кампанії, а також права та обов'язки держав. Зокрема:

– до виборчих прав громадянина (виборця) у виборчому процесі належать:

- а) голосування на виборах без будь-якої дискримінації;
- б) доступ до діючої, безсторонньої і рівної процедури реєстрації виборців;
- в) неможливість позбавлення права голосування чи виключення зі списків виборців, крім як на законних підставах конкретної держави відповідно до міжнародного права;
- г) право на оскарження в судовому порядку рішення

щодо позбавлення права голосування чи виключення зі списків виборців з метою швидкого та дієвого вирішення проблеми; г) вільний доступ до виборчої ділянки для реалізації свого права голосування; д) право на таємницю голосування є абсолютним і не може бути жодним чином обмежене;

– до виборчих прав і обов'язків кандидатів та партій у ході виборчої кампанії належать: а) право кожного на участь в управлінні своєю країною та однакові можливості для висунення кандидатів на виборах відповідно до національних конституцій і законів, що не суперечать міжнародному праву; б) право на членство або організацію політичної партії з метою участі у виборах; в) право на вільне висловлення політичних поглядів, опрацювання отриманої інформації з подальшими висновками; г) вільне пересування різних представників політичних партій та кандидатів по країні під час ведення передвиборчої кампанії; ґ) рівні можливості кандидатів та політичних партій у доступі до засобів масової інформації; д) право на безпеку життя і власності кандидатів повинно бути гарантоване законодавством; е) усі перераховані вище права можуть бути обмежені у передбачених законодавством держави випадках в інтересах національної безпеки, підтримки суспільного порядку, захисту суспільного добробуту і моралі, захисту прав і свобод громадян та повинні відповідати міжнародному праву; є) право на оскарження рішень у судовому порядку щодо обмеження чи скасування виборчих прав кандидатів від громадян чи від політичних партій з метою швидкого та дієвого вирішення проблеми; ж) відповідальність кандидатів та політичних партій перед суспільством; з) взаємоповага кандидатів та політичних партій, що беруть участь у виборах, щодо прав та свобод інших; и) погодження і визнання кандидатами та політичними партіями, що беруть участь у виборах, їх результатів;

– до прав та обов'язків держав у виборчому процесі належать: а) вжиття законодавчих та інших заходів з метою забезпечення гарантій прав та інституційних рамок для проведення регулярних справжніх і справедливих виборів; б) встановлення нейтрального, неупередженого і збалансованого механізму організації та проведення виборів; в) повага й додержання прав людини для всіх громадян, які проживають на їх території та на територіях під їх юрисдикцією; г) забезпечення політичним партіям і кандидатам рівних можливостей для презентації своїх виборчих платформ; ґ) додержання принципу таємного голосування; д) недопущення підкупу чи інших протизаконних дій; е) забезпечення зрозумілості та прозорості всього виборчого процесу; є) запобігання випадкам насильства в ході виборів; ж) швидкий та ефективний розгляд скарг, що стосуються виборчого процесу, виборчими органами і судами тощо [3].

Також одним із основних світових інститутів у галузі прав людини є Бюро з демократичних інститутів та прав людини Організації з безпеки і співробітництва в Європі, розміщене в Польщі, діяльність якого поширюється на Європу, Кавказ, Центральну Азію та Північну Америку. Бюро сприяє проведенню демократичних виборів і забезпеченню прав людини, терпимого ставлення та недискримінації, а також дотриманню принципу верховенства закону.

Щоб українське виборче законодавство та практика його застосування відповідали міжнародним виборчим стандартам, варто звернути увагу також на організацію самого виборчого процесу в Україні, яка має цілу низку невисвітлених достатньою мірою проблем, що потребують більш глибокого дослідження, а також на виборчу практику, яка характеризується систематичними порушеннями демократичних принципів виборів, що є істотною перепорою на шляху як до демократизації політичного ладу, так і до інтеграції нашої держави в європейське та світове співтовариство. Міжнародні стандарти відображені в низці документів, прийнятих як Європейським Союзом, так і іншими важливими організаціями, зокрема ООН та ОБСЄ.

Оскільки демократичні принципи є основою виборчого права, за ними можна визначити рівень демократичності будь-якого виборчого процесу.

Згідно з чинним виборчим законодавством України, виборчий процес здійснюється на засадах дотримання принципів виборчого права, якими є: принцип загальних, рівних, прямих, вільних виборів, добровільної участі у виборах, таємного та особистого голосування, права бути обраним та висунування кандидатів у депутати або на пост Президента України [16].

На нашу думку, цей перелік потрібно було б доповнити принципами рівності суб'єктів виборчого процесу; загального пасивного виборчого права; свободи агітації; адміністрування виборів спеціальними органами; відповідальності за порушення виборчого законодавства. Отже, комплексне дотримання вищезазначених принципів є необхідною умовою демократичного виборчого процесу.

Водночас, попри нормативне закріплення численних вимог щодо врегулювання організаційно-правових засад здійснення виборчих процесів, реальний стан у цій сфері постійно викликає критику громадян, громадських організацій, політичних партій, політичних діячів та засобів масової інформації тощо, яка зазвичай є небезпідставною.

Організація виборів є складним процесом демонстрації рівня правової та громадянської свідомості, політичної зрілості та зрілості суспільних інституцій, політико-правової культури, відповідальності влади.

У нашій країні вибори є одним із проявів прямого, рівного та вільного народовладдя. Згідно з Енциклопедичним словником з державного управління, вибори є масовою політичною кампанією, способом формування за допомогою голосування представницьких органів державної влади, обрання Президента, органів місцевого самоврядування, однією із найважливіших форм безпосередньої участі громадян в управлінні справами суспільства і держави. Порядок організації і проведення виборів має необхідне нормативно-правове забезпечення, в основу якого покладено Конституцію, законодавство про вибори. [6, с. 82].

Щоб глибше дослідити вибори як процес формування представницьких органів влади та обрання посадових осіб в Україні, слід розмежовувати парламентські, президентські та місцеві вибори.

Варто зауважити, що найважливішою частиною організації та проведення виборів є власне виборчий процес.

Щоправда, деякі науковці розглядають вибори саме через виборчий процес. Так, російський вчений, професор Ю. О. Веденєєв зазначає, що в сучасних умовах в демократично організованих державах вибори – це інститут процесу прийняття політико-правових рішень, суб'єктом якого є суспільство в особі його дієздатних громадян, а об'єктом – політико-державна влада [15, с. 326].

Також заслуговують на увагу визначення деяких науковців поняття виборчого процесу, які формулюють його як:

– врегульовану законом специфічну діяльність уповноважених органів і громадян держави, спрямовану на формування конституційного якісного і кількісного складу органів державної влади та органів місцевого самоврядування (М. І. Ставнійчук) [19, с. 18];

– сукупність послідовних, логічно обумовлених стадій (етапів) здійснення виборчих процедур, спрямованих на формування органів державної влади та органів місцевого самоврядування (В. П. Колісник та Ф. В. Веніславський) [8, с. 203];

– складну структуру технологій ефективного засобу забезпечення і захисту активного і пасивного виборчого права громадян України шляхом послідовного впровадження комплексу виборчих дій та процедур (В. Д. Яворський) [21, с. 84–86];

– встановлену законодавством процедуру, порядок організації і проведення виборів, один із елементів виборчої системи (В. В. Молдован, В. Ф. Мелашенко) [10];

В. Л. Федоренко вкладає в поняття «виборчий процес» три значення, перше з яких охоплює конкретну діяльність виборців (та інших суб'єктів) під час виборів, друге – передбачає упорядковану послідовність стадій (етапів), тоді як третє стосується розуміння виборчого процесу як самостійного інституту конституційного права [20, с. 34, 36, 39].

Головними законодавчими актами, відповідно до яких здійснюється виборчий процес, є Конституція України та Закони України «Про вибори народних депутатів України», «Про вибори Президента України», «Про місцеві вибори», «Про Центральну виборчу комісію», «Про Державний реєстр виборців» та інші нормативно-правові акти.

Організація та проведення виборів в Україні покладена на Центральну виборчу комісію, яка є постійно діючим колегіальним державним органом, що діє на підставі Конституції України, законів України і наділений повноваженнями щодо організації підготовки і проведення виборів Президента України, народних депутатів України, депутатів Верховної

Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, всеукраїнського і місцевих референдумів в порядку та в межах, встановлених законами України. Комісія очолює систему виборчих комісій та комісій з референдуму, які утворюються для організації підготовки та проведення виборів Президента України, народних депутатів України, всеукраїнського референдуму, здійснює контроль за діяльністю та консультативно-методичне забезпечення виборчих комісій, які утворюються для організації підготовки та проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, та комісій з місцевих референдумів [17].

Чинне законодавство України розглядає виборчий процес як «врегульований законом порядок організації та проведення виборів, діяльності уповноважених органів (виборчих комісій) і громадян (виборців), кандидатів та суб'єктів їх номінації, інших суб'єктів, спрямованих на забезпечення вільного вираження волі народу при обранні на відповідний пост чи до відповідного представницького органу» [11, с. 45].

Таким чином, можна зробити висновок, що виборчий процес – це здійснення суб'єктами виборчого процесу виборчих процедур, передбачених виборчим законом.

Проаналізувавши різні погляди науковців стосовно виборчого процесу, можна зробити висновок, що виборчий процес – це завжди законодавчо врегульований процес, у якому задіяні громадяни, партії, органи влади, держава, який має впорядковану послідовність проходження всіх етапів, пов'язаних з відкритим та прозорим плануванням виборчого процесу, з метою демократичного формування органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Водночас українське виборче законодавство, даючи визначення виборчого процесу, чітко розкриває встановлений у часі порядок послідовно змінюваних стадій (етапів у стадіях), які складаються із конкретних процедур та дій суб'єктів виборчих правовідносин при формуванні представницьких органів влади або виборів посадових осіб. Він має чітко визначений початок, повинен пройти всі передбачені відповідним виборчим законом етапи до дня та після проведення голосування, завершитися офіційним оголошенням результатів виборів. Будь-якої іншої послідовності у порядку проходження виборчого процесу, окрім передбаченої законом, бути не може.

Чи відповідає українське виборче законодавство міжнародним стандартам, можна оцінити, проаналізувавши висновки та результати, надані деякими міжнародними організаціями зі спостереження за достроковими виборами Президента України 25 травня 2014 року, які проводилися в умовах складної політичної, економічної та особливої безпекової ситуації, що вплинуло на законодавчу базу, технічні аспекти підготовки до цих виборів, на передвиборчу кампанію кандидатів, а також зумовило певні проблеми виборчого процесу в Україні, які потребують відповідного реагування.

Міжнародна місія Світового Конгресу Українців зі спостереження за президентськими виборами в Україні (Місія СКУ) здійснила аналіз проведення як виборчої кампанії, так і дня голосування на основі міжнародних зобов'язань України щодо демократії, верховенства права, свободи слова та проведення чесних і справедливих виборів. Загалом дострокові президентські вибори в Україні 25 травня 2014 року відповідали міжнародним стандартам проведення демократичних виборів, хоча зафіксовано низку порушень у різних регіонах України, найтипівішими з яких були: агітація на дільницях та поза ними; відкриття дільниць із запізненням; відсутність виборців у списках дільничних виборчих комісій (ДВК); не опломбовані відповідним чином скриньки; видача бюлетенів без відповідних документів; перешкоджання роботі ЗМІ і спостерігачів [9].

Парламентська Асамблея Ради Європи назвала дострокові президентські вибори в Україні 25 травня 2014 року чесними, прозорими й такими, що відбулися на засадах поваги до головних принципів демократії. Утім, критика депутатів ПАРЄ звучала на адресу виборчого законодавства, яке потребує удосконалення, незважаючи на те, що новий закон про вибори президента таки «помітно поліпшив» ситуацію. «В Україні існує занадто багато законів, які регулюють вибори і які невмотивовано складні та заплутані», саме тому європейські експерти наполягають на прийнятті єдиного уніфікованого Виборчого кодексу в Україні. Крім того, знову наголошують на необхідності удосконалити механізм моніторингу

фінансування виборчих кампаній, зробивши його більш прозорим. Щодо висвітлення передвиборчих перегонів у мас-медіа, то загалом спостерігачі позитивно відзначили телевізійні дебати кандидатів і наявність плюралістичних ЗМІ в Україні. Проте експертів турбує домінування власників-олігархів у медійній галузі, що помітно впливає на ступінь залежності засобів масової інформації в Україні [13].

Отже, зважаючи на те, що у демократичному суспільстві вибори є одним із провідних інститутів демократії, її ключовим елементом, що дає можливість контролювати інститути влади, реалізувати політичні права громадян, то суттєвого значення набуває приведення всього українського виборчого законодавства та практики проведення виборів у відповідність із міжнародними стандартами, які закріплені, зокрема, в документах Ради Європи та ОБСЄ, Європейської комісії за демократію через право Ради Європи (Венеціанської комісії) та БДПЛ ОБСЄ.

Висновки та пропозиції. Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок про те, що виборчий процес є досить складним і під час його реалізації виникає чимало проблем і спірних питань, вирішення яких допоможе поліпшити як сам виборчий процес, так ефективність виборів загалом. А головне – нашим законодавцям варто повернутися до напрацювань щодо Виборчого кодексу і нарешті ухвалити це доленосне для всієї держави рішення.

Водночас питання регулювання виборчого процесу нині перебуває на стадії постійних змін, що дає можливість для нових розробок. У статті нами описано поняття «вибори» і «виборчий процес» із посиланням на міжнародні стандарти, однак найбільший інтерес становитиме пошук шляхів розв'язання проблем, які виникають упродовж усіх етапів та стадій виборчого процесу, що може буде предметом наступного дослідження. Разом з тим, подальша робота полягатиме у більш глибокому вивченні особливостей міжнародних стандартів управління виборчим процесом, що сприятиме приведенню теорії та практики управління виборчим процесом в Україні до міжнародних норм.

Список використаних джерел:

1. Богашева Н. В. Дослідження деяких аспектів еволюції виборчого законодавства України (1989–2006) / Н. В. Богашева, Ю. Б. Ключковський, Л. В. Колісецька – К. : ПЦ «Фоліант», 2006. – 146 с.

2. Гонюкова Л. В. Політичні партії як суб'єкти державної політики в сучасній Україні: дис. ... д-ра держ. упр. : 25.00.01 / Л. В. Гонюкова; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2010. – 484 с.

3. Декларация о критериях свободных и справедливых выборов. Принята на 154-й сессии Совета Межпарламентского Союза [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.democracy.ru/library/lovs/international/el_declaration_1994.html

4. Dundas Carl W. Organizing Free and Fair Elections at Cost-Effective Level / Dundas Carl W. – London : Commonwealth Secretariat, 1993.

5. Electoral Management Bodies as Institutions of Governance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pogar.org/publications/other/undp/elections/electoralmgmtbodies-e.pdf>

6. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – С. 82.

7. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року // Міжнародні документи ООН з питань прав людини. – К., 1995. – С. 8.

8. Конституційне право України: Підручник / За ред. В. П. Колісника, Ф. В. Веніславського та Ю. Г. Барабаша. – Харків : Право, 2010. – 416 с.

9. Міжнародна місія Світового Конгресу Українців зі спостереження за президентськими виборами в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ukrainianworldcongress.org/UserFiles/File/Elections-2014/UWC%20IEOM%20Final%20Report_23072014%20\(Ukr_\).pdf](http://www.ukrainianworldcongress.org/UserFiles/File/Elections-2014/UWC%20IEOM%20Final%20Report_23072014%20(Ukr_).pdf)

10. Молдован В. В. Конституційне право: опорні конспекти: Навч. посібник для студентів юрид. вузів та фак-тів / В. В. Молдован, В. Ф. Мелещенко. – К. : Юмана, 1996. – 272 с.

11. Науково-практичний коментар Закону України «Про вибори народних депутатів України» / Н. В. Богашева, О. В. Задорожній, Ю. Б. Ключковський та ін.; за ред. Ю. Б. Ключковського. – К. : Парламентське вид-во, 2006. – 680 с.

12. Наход М. А. Категорії «вибори» та «виборчий процес» в сучасній науці державне управління / М. А. Наход // Реформування системи державного управління та державної служби: теорія і практика : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (8 квітн. 2011 р.): у 2 ч. Ч. 1 / за наук. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Липінцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – С. 49–53.

13. Парламентська Асамблея Ради Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osce.org/uk/odhr/elections/ukraine/119080?download=true>

14. Postconflict Elections, Democratization, and International Assistance / Kumar Krishna (ed). – Boulder, Colorado : Lynne Rienner, 1998.

15. Представительная демократия и электорально-правовая культура / Под общ. ред. Ю. А. Веденеева и В. В. Смирнова. – М. : Изд-во «Весь мир», 1997. – 326 с.

16. Про вибори Президента України : Закон України від 05.03.1999 р. № 474 (в поточній редакції від 01.01.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/474-14>

17. Про Центральну виборчу комісію : Закон України від 30.06.2004 р. № 1932-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 36. – Ст. 1.

18. Райковський Б. С. Вибори та виборчі системи: політологічний вимір : монографія / Б. С. Райковський. – К. : Парлам. вид-во, 2009. – 184 с.

19. Ставнійчук М. І. Законодавство про вибори народних депутатів України: проблеми теорії і практики [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / М. І. Ставнійчук. – К. : Вид. центр Ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 1999. – 18 с.

20. Федоренко В. Л. Категорія «виборчий процес» у конституційному праві: теоретико-методологічні та законодавчі аспекти / В. Л. Федоренко // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2010. – № 10. – С. 30–40.

21. Яворський В. Д. Сучасний виборчий процес в Україні: політико-правовий аспект [Текст] / В. Д. Яворський // Вибори Президента України – 99: проблеми теорії і практики : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (доповіді, виступи, рекомендації). – К. : ЦВК, 2000. – С. 84–86.

** Костецька Лідія Миколаївна – аспірант кафедри державної політики та суспільного розвитку Національної академії державного управління при Президентові України.*

Стаття надійшла до редакції 16.01.2017 р.

УДК 351

Оксана Митяй *

ПРОБЛЕМИ КОМУНІКАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ І СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

У статті розглядаються проблеми комунікативного забезпечення ефективності взаємодії органів державного управління і суспільства в Україні. Свідчить необхідність використання методів PR в системі органів державного управління на сучасному етапі розвитку громадянського суспільства. Аналізуються сучасні технології взаємодії влади і суспільства, участі громадськості у формуванні і здійсненні державної політики.

Ключові слова: наблік рилейшнз, органи державного управління, комунікаційні процеси, суспільство, взаємодія влади і суспільства.

Митяй О. В. Проблемы коммуникативного обеспечения эффективности взаимодействия органов государственного управления и общества в Украине.

В статье рассматриваются проблемы коммуникативного обеспечения эффективности взаимодействия органов государственного управления и общества в Украине. Утверждается